

BIERET (28) *sb m*

bieret (16), **biret** (10), **bieryt** (2); *bieret OrzRozm, GórnDworz, RejPos, KochFr, Calep, KlónWor, ZbylPrzyg* (4); *bieret* : *biret LibMal* (2 : 1), *RejAp* (1 : 1), *RejWiz* (2 : 8); *bieret* : *bieryt Mącz* (1 : 2).

Pierwsze e pochylone, drugie jasne.

sg N biéret (7). \diamond *G biéreta* (1). \diamond *A biéret* (6). \diamond *I biéret(e)m* (2). \diamond *L biérecie* (6). \diamond *pl G biéret(o)w* (2). \diamond *A biérety* (1). \diamond *I birety* (2). \diamond *L bireci(e)ch* (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (trzy z tych samych przykładów) – XVII w.

Nakrycie głowy najczęściej ozdobne, różnego kształtu i z różnego materiału noszone przez mężczyzn i kobiety; czapka, beret; galerum Mącz, Calep; galerum, pelliris galerus Mącz; biretum, causia, cidaris, diadema, fascia, fasciola, pileus, pileus quadrangulus vel quadratus, pileus rotundus, tiara Cn (28) : *wyall myaľtho konya* 8 *Talerow*, *byereth schubką y kabath LibMal* 1547/ 134v, 1547/ 134v; *RejWiz* 15v; *Pelliris Galeris ex pelle factus futrzány bieryt. Mącz* 286d, 142a; *OrzRozm* L4; *Y pod piérzem łzpetny łtároświetłki biéret. KochFr* 17; *Calep* 446a; *Oto tá w tym bierećie/ moiác to brátowa ZbylPrzyg* A2v, A3, B2, B3v.

a. *Jako część składowa stroju duchownych; biret* (12) : *Item Canonicovi Gorzynskyemu fluzącz vnyego biereth bill vkradł LibMal* 1547/136v; *Są też iacyś práłaci w bireciech czyrwonych RejWiz* 161, 161v, 183v; *Albo gdy theż požrzył ná rozliczność biretow/ kápíc/ infuľ/ y inych wymyľow/ mozeľz też to tymi iákoby koronami názwać RejAp* 79v.

Wyrażenie: »rogaty bieret; bieret rogaty« (2 : 2): *Taczáią łie korony/ pádáią infuľy/ Z rogátemi birety waláią łie łtuľy. RejWiz* 82v, 38; *ná then czás Biskup/ vbrał łie był ohromnie/ w łzátę łzeroką/ á bohátą/ bieret wielki rogáty łtároświecki GórnDworz P; RejPos* 327.

W przén (3) : *Bo wierz mi iż ná on czás omyľny nieboże/ łścieć trepká/ ni bieret/ ni płálcz nie pomoże. RejWiz* 38v; *Nie mieyże towarzysłtwá z owemi birety/ Co chodzą po kolędzye chlułtáiąc czámlety. RejWiz* 59v.

Wyrażenie: »rogaty bieret«: *Abowiem flýłzyłz tu iż tám nie widział áni mnichow w kápicach/ áni rogátych bieretow RejAp* 60v.

b. *Jako oznaka stopnia naukowego; biret* (3) : *Bo Więc czáľem w birecie álbo w rewerendzye/ Wierz mi więcey łzaleńłtwá niź rozumu będzye. RejWiz* 91.

Przysłowie: *Nie vczini głúpiego doktorem długa łuknia/ ani czerwony bieryt. Mącz* 31b.

Wyrażenie: »rogaty biret«: *Bo nie mnimay być káždy [...] w rogátym birecie/ Włzytko vmiał co trzebá [...] Chociay ie czáľem zową mądrzy Doktorowie. RejWiz* 61.

c. *Jako część stroju noszonego przez Żydów; mycka, jarmuľka* (1) : *Vpátruie/ gdzie płáľze rękómá ná trećie Zydowin vłzárğány w pláľkátym bierećie KlónWor* 78.